

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana : Duminec'a.

Pretulu abonamentului :	Pretulu insertiunilor :	Correspondintele si banii de prenumeratiune
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienn	sè se adreseze la Redactiunea dela
" " " " jum. anu 2 „ 50 „	cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	„BISERIC'A si SCOL'A“
Pentru Romani'a si strainetate pe anu 7 „ — „	4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu.
" " " " „ j. a. 3 „ 50 „		

Dela conferinti'a protopresviteriloru.

Joi in 5/17 l. c. s'a tienutu aici in Aradu sub presidiulu Pré Santiei Sale, domnului Episcopu diecesanu o conferintia a parintiloru protopresviteri din circumscripiunea consistoriului eparchialu aradanu, la care a luat parte si mai multi inteligenti mireni din orasiulu Aradu. Obiectulu celu mai insemnatu, de care s'a ocupatu acèsta conferintia a fost scaderea poporului nostru, constatata prin conscrierea din urma, si mòdulu cum s'ar poté repará acestu reu pentru viitoriu.

Pentru a se poté repará reulu conferinti'a a constatat mai antaiu causele, intre cari in prim'a linia s'au recunoscutu impregiuràrile cele grele ale vietii de astadi, modulu de viètia alu poporului si mai cu séma impregiurarea, ca poporulu nostru din caus'a vitregitatii trecutului nu este destulu de luminatu in ceea ce privesce interesele lui, conservarea si desvoltarea sa.

Dreptu aceea conferinti'a petrunsa de insemnatatea cauzei a luat unu conclusu, cá sè-se infientieze in tóte partile diecesei nóstre, si anume in fiacare comuna câte o reuniune, alu carei'a scopu se fia de a lucrá din tóte puterile la luminarea poporului si la intielegerea intereselor sale, a-lu indemná la moderatiune si temperantia, cu unu cuventu reuniunea se privegheze asupra modulului de viètia alu poporului si se-i vina in ajutoriu in tóte impregiurarile vietii.

Pentru ajungerea acestui scopu sè-se tiena in Dumineci si serbatori prin parintii preoti si domnii invetiatori prelegeri publice poporului, in care sè-se tracteze totu feliulu de obiecte de

interesu din diferitele ramuri de productiune, si mai cu séma sè-se lumineze poporulu, cá se introduca in tóte o economie rationala si o viètia casnica acomodata impregiurariloru, in care se gasesce astadi poporulu.

Cá unu mijlocu puternicu pentru ajungerea acestui scopu s'a recunoscutu si luminarea poporului prin scrieri populare usioru intielegibile, in cari sè-se tracteze in o limba cât mai usióra materie, cari sunt de interesu si de neaparata trebuintia pentru poporu. Totu de odata s'a decisu, cá inteligenti'a nóstra din poporu, se caute in adinsu se vina cât mai desu in atingere cu poporulu, si la tóte ocaziunile date se faca totu ce-i sta prin putintia, cá se indrepteze poporulu, cand lu-vede, cá din un'a séu din alta cauza apuca vre o directiune gresita.

Cele espus pana aci sunt de o insemnatate atât de mare, încât receru unu studiu mai indelungatu, pentru cá se potemu procede la realisarea loru dupa unu planu bine definitu. De aceea vomu vorbí despre fiacare din obiectele enunciate mai susu cât mai detaiatu, si vomu publicá bucuros orice parere vomu audí in acèsta privintia, cu atât mai vertosu, ca aci se tractéza de o cestiune eminentemente poporala si nationala din cele mai serióse.

Alu doilea obiectu, de care s'a ocupatu conferinti'a a fost asigurarea baniloru bisericesci. In punctulu acest'a conferinti'a a primitu propunerile facute de comissiunea esmisa de sinodulu eparchialu din anulu 1880, si anume :

1) In protopresviteratele, in cari va cere necesitatea sè se instituésca comisari consisto-

riali, cari se ingrigésca de administrarea si asigurarea baniloru bisericesci;

2) Sè-se streformeze normativulu consistorialu, si sè-se induca in cadrulu lui cerculu de activitate alu comisariloru si modulu, dupa carele sè-se dea imprumuturi din banii bisericesci.

3. Sè-se recomende comuneloru bisericesci, cari posedu capitale mai insemnate se cumpere realitâti, si infine

4. Sè-se spuna aceloru comune bisericesci, cari insile nu aru poté manipulâ banii bisericesci, ca i-primesce consistoriulu in ingrigirea sa, lasandu comuneloru dreptulu de a dispune cu ei conform prescripteloru statutului organicu.

Despre marturisirea peccatoru preste totu si cu deosebire la prunci.

Spiritulu timpului mereu-mereuasiiu strica multe institutiuni folositorie asiediate de ss. Parinti ai bisericeii, séu le reforméza si adese-ori nu dupa directiunea cea aretata din vechime, ci dupa placulu si comoditatea unoru ómeni nechiamați a incurge in sanctuariulu institutiuniloru pastrate din generatiune in generatiune pana la unu punctu óre-care, candu apoi se ivesce cineva, ca se li dee lovitur'a bruta, oprimatória. — Preotii dupa chiamarea loru ar trebue se fia sentinelele ss-loru asiediaminte, ei ar trebui se le intarésca acelea pe temeliele loru, si se li cucerésca terenu cât de estinsu. Pentruca bine trebue sciutu, ca nemica din asiediamintele bisericesci nu este facutu fara cauza si caus'a nu póte fi alt'a de-cât binele si fericirea credinciosiloru. Unu preotu intieptu si pastoriu adeveratu le va fi sciindu aceste si cu unu tactu potrivit le va sci esplotá spre folosulu turmei sale. — Dorere! Stichiele lunei, coruptiunea va se dica — civilisatiunea pornita in form'a si directiunea ei de astadi da de pedeci in multe institutiuni ale bisericeii, deci se silesce a le stricá ori a le reformá dupa alu seu placu.

O institutiune bisericesca, cu carea se ostesce civilisatiunea falsa de astadi — este marturisirea peccatoru, unu asiediamentu vechiu la crestini, ca si insasi biserice'a. — Nu mi e scopulu a demustrá la loculul acest'a folosulu marturisirei de peccate, voiu numai ca se atragu atentiunea confratiloru mei preoti asupra modului, cu carea ea se practica in dilele nóstre, si apoi a sterni o interesare mai démna pentru ea incependu-o chiaru dela prunci, in cari reutatea inca n'a prinsu adunci radecini.

Naintea barbatiloru de specialitate marturisirea peccatoru e unu dreptu barometru spre a constatá insasi moralitatea locale. Unde marturisirile suntu dese si multe, e semnulu ca moralitatea e latita, si din contra unde marturisirea de peccate e desconsiderata, — e semnulu, ca acolo moralitatea e simulata, ori ca de feliu nu esista.

Daru multu aterna si dela spiritualulu insusi in ceea ce privesce marturisirea. Suntu preoti, pre cari numai sil'a ii a impinsu catra daru, si acésta sila se obsérva peste tóta activitatea loru. Din sila se ducu la biserica, la functiuni preotiesci, din sila ridica pelarfa naintea crucei de langa drumu, din sila se ducu la catichisatiune, din sila dice câte o predica séu cetescu vreo-o cazania, din sila le facu tóte cele preotiesci, si se nu socotésca cineva ca poporul nu le-ar vedea aceste tóte si nu si-ar enuncia judecat'a asupra loru. Si precum judecat'a poporului totdeuna e decidetória asupra viitoriului preotului, astfelu si tierut'a preotului este decidetória asupra viitoriului poporeniloru sei.

Cunoscun parochia, unde preotulu din tenevietele sale si-a inceputu functiunea, dar nu dupa evangeliu, ci dupa placerile sale neescusabile, — urmarea este, ca astadi si preotulu si comun'a s'a ruinatu, a caditu din starea cea buna de mai nainte. Cunoscun preotu intieptu venitu in loculul altui'a stricata; urmarea e, ca dupa 10—15 ani poporul si-a venitu la lumin'a cea adeverata, s'a radicatu din noroiulu intinatiunei, insusi preotulu astadi onoratu de toti poporeni si cu védia naintea colegiloru sei. — Caute fia-care in giurulu seu, si va affá si densulu ceea ce amu iscusitu eu.

Acuma, ca se revinu la tem'a indicata — repetu, ca multu aterna dela spiritualulu, in ceea ce privesce marturisirea de peccate. — Spiritualulu trebue se posiéda pe deplinu increderea poporeniloru sei. Déca postulatulu acest'a nu ar stá, — e consultu, ca preotulu pe timpul marturisirei se chame in parochia sa pre unu altu preotu din vecini, evlaviosu, carele in loculul lui se primésca marturisirile credinciosiloru si la nici unu casu se nu lase poporeni fara de marturisire. Nu crédia cineva ca prin o procedura ca acést'a s'ar vatemá preotulu loculul in ambitiunea sa, — din contra prin acést'a dovedesce intieptiune, ingrijire fatia de poporeni si interesare pentru moralitatea din parochia.

Afara de incredere la poporeni, spiritualulu trebue se aiba si intieptiune, candu pune intrebari si candu da canonu. — La punerea intrebabiloru spiritualulu se aibe privire la etatea, inclinările, secsulu, la semiurile si insusirile

mentali ale celor ce se apropia ca tra densulu; se incungiure intrebările in cât se pôte si numai atunci se le facea, candu obsérva că credintiosulu insusi astépta intrebări. Éra la darea de canóne se fia preotulu cu privire la marimea pacatelor, la starea materiale, la inclinarile spiritali ale celor ce se marturisescu. Asia d. es. Unui capu alu familiei nu se pôte dá acelasiu canonu ca-si unui membru de familia, de-si pecatulu marturisitu e acelasiu; furtulu se se pedepsésca cu recompensa banala, clevertirea cu rogarea de iertare, cugetarile cele rele cu rogatiuni etc. Si preste totu: canonulu se nu pestréca potintiele canonisitulu dar nici se nu fia atât de usioru, in cât insusi canonisitulu se-lu afe pré micu pentru faptele sale marturisite.

Marturisirea e bine se se inradecineze in omu inea din copilaria, pentru aceea facu reu preotii, cari fia din gresiéla, fia din nepasare ori nepricepere desconsidera marturisirea scolariilor.

Omulu de micu trebuie dedatu la esercearea faptelor crestinesci; intre cari marturisirea pacatelor e o detorinta impusa de biserică (prin a patr'a porunca a ei). — Prunculu inea si-are peccatele sale, cari potu fi periculóse pentru sine si pentru societate, de cumva nu se voru indreptá. Spiritualulu trebuie se ispitésca cu de adinsulu pre pruncii ce vinu la marturisire despre faptele si datinele stengace, de cari se molipsescu pruncii in aceeași comuna ori casa, apoi prin sfaturile sale se facea, ca pruncii se le urésca si se li para reu că le-a facutu, se promita indreptare. Beutur'a de vinarsu inea e peccatu, deci spiritualulu se ispitésca si dupa acést'a.

In unele locuri e datin'a, de pruncii se marturisescu dupa grupe. Eu credu, că acést'a nu se pôte numi marturisire, este numai o batjocura asupra ei. Eu am aflatu de bine, ca catechetulu dimpreuna cu invetiatoriulu se aléga pruncii, cari suntu pentru marturisire, cari adeca cuprindu insemnatarea ei si despre cari se scia, că au facutu vre-unu inconvenientu. Acesti'a se se instrueze apoi in vr'o câteva dile mai nainte prin catechetu: despre insemnatarea si folosulu marturisirei; apoi prin invetiatoriulu despre aceea, cum au a-si spune faptele nainte preotului si cari suntu cele de descoperitu; cum au se se apropia unulu câte unulu la preotu cu evlavie si nu imbuldindu-se, cum au a implini canonulu preotului de. es. a se rogá de iertare de parinti, de invetiatoriu ori de pretenii si vecinii lor, a dice rogatiunile impuse s. a; a li spune mai departe, că ei insisi intre olalta nu cumva se vorbésca despre marturisirea facuta nainte preotului, éra cand, voru veni la cuminecatura (ceea-ce e mai bine a se face in diu'a

urmatória), cum se se pregatésca, si ce insémna cuminecatur'a. — Éra preotulu se se silésca a indreptá animele prunciloru spre totu ce e bunu, si se tracteze blandu si cu intieleptiune cu ei. Prim'a marturisire e nestérsa din memori'a omului, multu aterna dela preotu cum va impresioná asupra pruncului cu ocasiunea acést'a ca elu se aibe ori se n'aibe voia in viitorime a-si marturisi peccatele nainte preotului.

In fine despre tem'a acést'a poti scrie carti intregi si totu se nu terminedi, dar eu incheiu, că in anulu antaiu alu preotiei mele — nemica nu m'a radicatu mai tare in internulu meu ca si candu am vediutu ómenii impetríti in reutati, cu căta incredere se apropiau de mine, si căta usiorintia sentiau la cuminecatura spre marea mea mangaiare, carele mariamu pré Ddieu pentru darulu, cu carele m'a invrednicitu. C. G.

Proiectulu de lege

pentru casatori'a civila incheiata intre crestini si ovrei si pentru casatoriile civile incheiate in streinatate.

In siedinti'a din 22 Martie nou a cameréi ungare din Budapest'a a substernutu ministrulu de culte unu proiectu de lege pentru introducerea casatoriei civile in Ungari'a.

Proiectulu se ocupa inse numai de regularea casatorielor mixte intre crestini si ovrei, si casatoriile civile incheiate pana acum in streinatate. In urmare in form'a lui actuala nu se ocupa de casatoriile intre crestini, si ca atare nu alteréza intru nimic dispusetiunile legali in vigóre pentru casatoriile intre crestini. In cele ce urméza vomu schitiá dispotiunile principali ale lui:

Proiectulu enuncia in capitlulu antaiu cá dispusetiune generala, ca casatoria valida se pôte incheia inaintea unei autoritati civile numai intre persóne de diferite secse, dintre cari un'a se tiene de religiunea mosaica si cealalta de vre un'a din religiunile crestine.

Capitulu alu doilea vorbesce despre impediamentele de casatoria, care se reasuma in urmatórele: Cei smintiti de minte, mai departe minoreni, cari n'au trecut preste etatea de 14 ani nu potu incheia casatoria valida. Minoreni, cari stau sub potestatea parintésca nu potu incheia casatoria valida fara invoierea parintiloru decât numai pre langa concessiune din partea autoritatii orfanali. Persónele, cari stau sub tutela séu curatela, si anume tenerii, cari nu au trecut de 18 ani, si fetele cari nu au implinitu etatea de 16 ani, chiar si in casulu, cand tutorulu. séu curatorulu se invoiesce, nu potu incheia casatoria decât numai cu concessiune din partea scaunului orfanalu. Acei teneri inse, cari au trecut preste etatea de 18 ani, si fetele, cari au trecut preste 16 ani, potu incheia casatoria valida si fara invoiel'a tutorului séu curatorului, se recere inse concessiune din partea scaunului orfanalu. Individii, cari se afla sub oblegamentulu militarulu, precum si acei'a, cari suut sub legi disciplinarie militari, res-

pective aceia, cari in sensulu legii militare nu se potu casatori, nu potu incheia casatoria valida, decát numai cu concessiune din partea ministrului pentru aপরera tierii, respective a autoritatii militari.

Capitululu 3 tractéza despre formele casatoriei. Ca forme ale casatoriei enuncia promulgatiunile (vestirile) si dechiaratiunea solemna, séu darea consensului. Vistirile se facu in orasielile libere prin primariulu orasiului, in comitate prin vicecomitele, séu prin locotienetorii lor. Dechiaratiunea se face in presentia duoru martori, inaintea vicecomitelui séu a primariului inaintea autoritatii, pe a carui teritoriu locuesce de siese luni un'a din persónele casatorinde.

Matriculele despre astfelu de casatorii se póta de autoritatile respective, si se depunu in archiv'a municipiului.

Casatori'a este nevalida in urmatórele casuri: daca cineva si-a datu invoie la casatoria constrensu prin frica, séu daca si-a datu cineva invoie sedusu, séu daca celu ce si-a datu invoie s'a aflu in eróre. Barbatulu póte pretinde, cá casatori'a s'e-se dachiare de nevalida, daca afla, ca soci'a sa este ingreata prin altulu.

Unu impedimentu nimicitoriu de casatoria este necapacitatea de a implini detorintiele conjugali. Casatoria valida nu se póte incheia intre rudeni in linia ascendental si descendental.

Dispensatiune de casatoria da ministrulu de interne. Procesele, cari se nascu din astfelu de casatorii se pertractéza inaintea tribunalelor regesci, si in casulu cand amendoi casatoritii, séu unulu dintre ei si-schinba religiunea. Daca ambii casatoriti trecu la un'a si aceiasi religiune, si atunci incheia de nou casatori'a inaintea preotului, atunci de competiti'a tribunalului se tiene numai a decide asupra validitatii casatoriei cei dantaiu.

Viéti'a si faptele lui Constantinu Negri.

Raportulu d-lui **A. Vizanti.**

(Continuare.)

Acésta prima cucerire a opiniunei fú o puternica imbaldire pentru continuarea acelei lupte de giganti.

Piedecile si dificultatile erau cu atât mai mari, cu cât era mai mare si influenti'a impilatóre din afara. Dar ele, treptata, fura sdrobite, multiemita energiei si numeróseloru sacrificie, cu cari se intreceau eroii acelor lupte, in cari Negri figuréza totu-deauna ocupandu cu demnitate si curagiu positiunile cele mai importante si mai delicate. Se aflá in Occidentu plebandu caus'a tierii, necunoscuta inca Europei, candu afla scirea despre dragonadele ce inadusira manifestarile pentru reforma, ivite in Iasi la Martiu 1848. Negri pune avutulu seu la dispositiunea teneriloru si impreuna, impinsi de ventulu libertatiei, alérga la strigatulu patriei ingenunchiate si torturate sub rigorile celui mai aspru terorismu. Elu apare in cóstetele Moldovei, antaiu la Brasiovu (Maiu 1848), ér dupa aceea la Cernauti, incungiuratu de mai multi apostoli ai reformelor si cameradi de lupta, unii alungati peste hotaru, ér altii, cum dicea elu, departati de darniculu sinu alu maicei patrii.

La Brasiovu, sub presiedinti'a s'a, s'a formulatu unu programu pentru reform'a patriei*). Punctele principale erau: I. Desfintiarea boerescului si a tuturor angarielor; II. Egalitatea inaintea legii; III. Asiediarea dariloru proportionalu cu avutulu fia-cui; IV. Impropietarierea tieraniloru cu despagubire din partea Statului; V. Unirea Principateloru intr'unu singuru Statu romanu.

Tóta viéti'a s'a, Negri fú unu aperatoru curagiosu si constantu alu acestoru idei, isi consacra tóta activitatea, dimpreuna cu averea s'a, pentru respandirea mantuitoarei idei a unirei. Cá toti sincerii unionisti, numai in unire vedea elu ancor'a de scapare si singur'a scara de inaltiare a némului romanescu, prin unire si numai prin unire, dicea elu, se va preservá Romanismulu in contra veleitatiloru despotice ale tiraniloru. Toastulu redicatu de densulu la unu banchetu datu in Cernauti, la 27 Dec. 1848, este documentulu celu mai elocuentu in privirea acést'a. Aceste cuvinte singure, in cari nu scimu ce se admiramu mai multu: nobleti'a sentimenteloru séu energi'a cugetarei, ar fi de ajunsu pentru a-i créa unu titlu bine meritatu la stim'a si recunoscinti'a nóstra eterna.**)

*) Publicatu in „Tribuna-Romana“ din Iasi. Anulu 1.

**) Pentru acei, cari n'au cunoscentia de aprópe despre acést'a cuventare-programu in extenso dupa foia sciintifica si literara „Bucovin'a.“ T. IV, :

„Departati de darniculu sinu alu maicei patrii, fratiloru romani, dulce ne e astadi a in noi neperitóra amintire a marelui Stefanu, Domnulu resboinicu, zidulu crestinatatii, catra care s'au sfarmata in trecerile loru nenumerate ordii ale paganatatiei, zidulu neclintitu ce in timpu de 46 ani a opritu invingerile selbateciloru cohorte musulmane, cari aveau de tianta cutropirea Europei.

„Si inse care au fostu resplat'a nóstra pentru atâtea lupte crancene? Numai prestigiulu istoricu, caci sangele versatu pentru Europ'a este acoperitu cu o négra uitare!

„Adenca pilda, ca pe nedejdea si pe ajutorulu altor'a se nu cate in zadaru a se rezema suferitóra omenire!

„Câti alti Domni pamenteni au luat parte la acea indelunga lupta pentru stant'a cruce!... Nume stralucite, care voru remané vecinicu nesterse din animile fiiloru Romaniei, pe cât timpu va mai bate in lume anima de romanu!

„Mircea, mare in pace, mare in resbóe!

„Mihaiu Vitézulu, frunte intre viteji, biruitorulu a sute de mii de dusmani c'o mana de fruntasi cât si ela nepasatoriu de mórte!

„Novacu hatmanulu, man'a drépta a lui Mihaiu, elu, care striga inaintea unui crunte loviri: „Agerii mei frati, de cât o viéti'a cu rusine, mai bine diece mórta cu cinste!“

„Si inse anima 'mi se impovara de mahnire, candu gandescu, ca acelu Mihaiu, de care in vremea lui poporulu cantá :

Vitézulu Mihaiu

Sare pe siepte cai

.... acelu Mihaiu purtá focu si sabia in Moldova!....

„Asemenea Stefanu, insusi marele Stefan u purta sabie si focu in Tiér'a Muntenésca, tíera de fratie!...

In curend faptele, multu mai elocvente de cât espressionea estetică a ideiloru, venira se ne arate cine era si de ce era capabilu Negri. Ele probara tuturoru, ca principiile la acestu barbatu patriotu nu erau numai midilóce de inaltiare la putere, ci convictiuni sincere si puternice. Acést'a incepu a se vedé chiaru de sub domni'a lui Gr. Ghica (1849). Acestu domnu contribui multu la realizarea reformeloru, pe cale pacifica. Fusese cu opozitiunea, in contra lui M. Sturdza. Inaltiatu pe tron, elu a tînutu de onórea s'a cá se guverneze sub inspiratiunea si cu chiaru concursulu tinerimei, care luptase pentru derimarea vechiului regimu si sterpirea abuseriloru. Negri fu consiliarulu seu celu mai de frunte si mai ascultat. Sub noulu regimu, Moldova devine „Piemonte Romaniai“. Portile tieri fura deschise tuturoru esilatiloru fara distinctiune de provincie. Alecsandri, Ralet, Cuza, Cogalniceanu, Panu, Papiu, Laurianu, Barnuti si alti multi luptatori distinsi din tóte tierile romane fura imbratisiati si indemnati a

„Crunt'a neunire, din care isvori in urma slabirea si robi'a amenduroru tieriloru, caci cine le ar fi calcatu, la unu locu fiindu ele, candu in parte fiecare imprastiá grozava spaima!

„Mateiu Basarabu alu Valachiei si Vasile Lupulu alu Moldovei, vrednici de strabaterea vécuriloru, infintieza scoli spre luminarea némului, scoli prin cari multu mai trainicu se ridica unu poporu, de cât prin crudele mijlóce de sange si de stirpire!

„Ei inzestrara scóle cu averi de mosii asta-di prada unoru calugari greci de prin muntii lumei. Dar bunu este Dumnedieulu parintiloru nostri! Veni-va odata diu'a dreptatiei, unde fiecare se remaie cu ale sale!

„Fratiloru, adi e diu'a sfantului Stefanu, adi e serbatórea Domnului Stefan-celu-Mare, acestu fiu alu unei mame romane care, inadusindu glasulu inimei, dicea de pe zidurile cetatiei Némtilu; „Mergi fiule de te bate cu dusmanii tieri nóstre si se nu mi te intorci decât mortu invinsu séu viu invingatoriu“.

„Adi e diu'a se serbamu sfant'a aducere aminte a atatoru barbati de slava, cari ni au pastratu o patria dulce si frumósa!

„Astadi precum suntemu in mijloculu indoitulu despotismu alu Europei si alu Asiei, se ne damu impreuna fratiése'a ajutórea mana de unire, si se dicemu cu totii;

„Traiesca Moldov'a! Traiesca Valachia! . . . Dar invrednicésca-ne D-dieu se putemu striga intr'o di: Traiesca Romania Unita! Atunci, fratiloru, sórele luminei va petrunde si va imprastiá adenculu intunerecu, in care zacemu, atunci numai vomu fi ceea-ce trebue se fimu, adica fiii unei singure si puternice mosii!

„In visurile mele, in florigu se arata viitorulu Romaniai. Suntemu milióne de romani reslatiti! . . . Ce ne lipsesce cá se ajungemu unu nému tare? Unirea, numai unirea! Se traiésca unirea Romaniloru!

„Urarea si inchinarea mea este cá acést'a stralucita di, in care ne amu adunatu, cá se serbamu falnic'a umbra a lui Stefanu, patronulu fapteloru marctie, acést'a di se fia si pornirea unei strinsu inlestitute legari intre noi de a lucrá cu totii la ridicarea din tierana a Romaniai si de a ne trezi in sfersitu la glasulu eroiculu seu trecut strigandu cu totii: Traiesca Unit'a Romania!“

dá contingentulu loru pentru consolidarea edificiului nationalu.

Vomu citá numai câte-va din reformele mai principale, la realizarea caror'a au presidatu consiliile intiepte si pricepute ale lui Negri.

Inainte de tóte avemu emanciparea sclaviloru, cari mai robiau inca pe la particulari si pentru cari Negri necontentitu strigá dicendu ca: nu ne putemu presentá in fati'a Europei cu tiegani pe sufletu.*)

Acestu actu filantropicu fu urmatu de legea pentru libertatea pressei.

Vine apoi treptatu o serie de legi si mesuri, care de care mai salutare si menite a imbunatáti sórtea tieraniloru. a inlesni mijlócele de comunicatiune, a respandi instructiunea, a duce dreptatea in administratiune si in distribuirea justitiei, a organisá armata, a imbunatati sistemulu penitentiariu, in fine o multime de imbunatatiri si creatiuni noue, intre cari merita mentiune: introducerea telegrafulu, infintierea instituteloru de bine-facere, revisuirea legiloru, asediamentulu invetiamentulu primaru, secundaru si superioru; incuragiarea literaturii si a publicatiuniloru importante etc. etc.

Este de necrezutu, D-loru, cum intr'unu timpu atât de scurtu s'au pututu realisa nesce reforme atât de mari, avendu a lupta cu prejuditiile timpulu, cu greutatile iscate prin resoiulu din Crimei'a si cu atâtea intregi urzite de dusmanii Romaniloru la umbr'a invasiuniloru si prin culisele diplomatiei!

Dar ce nu póte unirea in credintia si sinceritatea in simtiri!

Vrednici'a lui Negri pe de o parte, ér pe de alt'a aventulu nationalu alu acelei generatiuni devotate binelui publicu si pline de sperantia in triumfulu causei romane, facura, cá toti se se intréca si in zelu, si in activitate, pentru a contribui victoriosu la inlaturarea dificultatiloru si la succesulu intreprinderii de organisare si reforma. Astfelu fiecare scire despre progresele armatelor aliaste in contra colosulu de la Nord era salutata printr'o noua mesura, menita a destepta tiér'a si a-i asigura esistenti'a si viitorulu.

(Va urmá)

PROIECTU DE LEGE.

asupra

INSTRUCTIUNEI PUBLICE SI PRIVATE.

(Continuare.)

SECTIUNEA II.

Scólele de meserii

Art. 130. In fie-care districtu voru fi celu putienu trei scóle de meserii si anume:

O scóla de meserii orasieneseci pentru baeti stabilita in unulu din orasiile districtulu si in care se voru invetia mestesinguri orasieneseci, precum: scu lptura in lemn, zugravi'a, tinighigi'a, croitoria fin a, cismaria, etc.

*) Cuvintele aceste sunt atestate de M. K. Epu reanu in discursulu seu funebru, tînutu la inmormentarea lui Negri.

O scóla de meserii orasienesci pentru fete, stabilita in unu din orasiile districtului si in care se voru invetia mestesiuguri orasienesci proprie pentru femei, precum : croitoria fina femeiesca, rufaria, brodaria nationala, lucrulu floriloru artificiale, fotografi'a, etc.

O scóla de meserii satesci pentru baeti, stabilita in un'a din comunele rurale a districtului si in care se voru invetiá mestesiuguri satesci, precum : carutiari'a, potcovari'a si ferari'a ordinara, butnari'a, olari'a, pantofari'a, etc.

Art. 131. Aceste scoli se voru inulti dupa trebuintia, si se voru organizá in scopulu de a introduce in tíera tóte meseriile de atelieru, si de a forma pentru tóte acestea maestri in deajunsu pentru tóte trebuintiele tíerei.

In fie-care scóla se voru invetiá celu putienu cinci meserii. Acelasi copilu nu va putea invetiá de o-data de cât celu multu doue meserii, si numai daca aceste sunt afine.

Consiliulu generalu alu districtului va hotari, sub rezerv'a aprobarei ministrului, despre numerulu si locul scóleloru de meserii, ce sunt a se crea peste numerulu prevediutu la art. 130. precum si despre felulu si numerulu meseriiloru ce sunt a se invetiá in fie-care din scólele districtului.

Art. 132. In scólele de meserii se voru primi copii din districtu cari la inscriere au mai putienu de 16 ani, si cari au absolvatu celu putienu cursulu instructiunei primare de gradulu antaiu voru fi primiti cu gradulu de preferintia copii seraci esiti din scólele primare-asiluri.

Toti copii voru fi interni. Ei voru fi intretinuti in totulu pe cheltuiéla districtului, procurandu-li-se inse traiulu obicinuitu si lucratoriloru industriasi.

Se voru putea admite ca elevi esteri in schimbulu unei plati ficsate de consiliulu judetianu, unu numeru limitatu de adulti cari se voru gasi in conditiuni de moralitate prevediute de regulamente.

Art. 133. Pe langa o meserie séu celu multu doue copii voru invetia cursulu superioru alu instructiunei primare cu adaugere de notiuni de geometrie si de comptabilitate, dupa cartile admise de consiliulu superioru de instructiune si de ministri.

Acestu invetiamentu se va imparti pe totu numerulu aniloru trebuinciosi pentru invetiarea pe deplinu a meseriiloru din scóla si se va preda de atáti institutori séu institutore, de câte ori sunt 70 de elevi séu eleve in tóta scól'a. Acelasi institutoru va face instructiunea complecta a acelorasi elevi.

Art. 134. Pentru fie-care meserie va fi unu maestru séu o maiéstra, dupa cum scóla este de baeti séu de fete.

Pentru meseriile cari nu esista in tíera séu cari sunt putienu inaintate, se voru putea angaja cu contractu de catra ministru, maestri séu maestre din streinatate dupa avisulu consiliului generalu alu districtului in privinti'a salariului.

Art. 135. Administratiunea economica a scóleloru va fi controlata de comitetulu permanentu alu districtului, cheltuelile si veniturile acestera scoli, fiind pe sém'a districtului.

Se va destina o parte din veniturile acestoru scoli pentru ajutoruri de prim'a instalare a eleviloru seraci, cari voru fi absolvatu cu succesu aceste scóle.

Art. 136. Timpulu cursuriloru, epoc'a esamenelor si vacantiele, voru fi aceleasi ca la scólele primare urbane.

Art. 137. Directiunea scólei de meserii va elibera eleviloru séu elevelor, cari voru fi absolvatu cu succesu sól'a diplome de maestri séu maestre in meseriile invetiate.

Aceste diplome, voru fi iscalite de totu personalulu invetiatoriu alu scólei.

SECTIUNEA III.

Dispositiuni comune scóleloru de gradulu antaiu

Art. 138. Localurile pentru tóte scólele de gradulu antaiu se voru zidi in bune conditiuni igienice si pedagogice dupa planuri identice pentru tóta tíera, admise de consiliulu de ministri si aprobate prin decretu Domnescu.

Art. 139. Regulamente speciale voru determiná:

1. *Dotatiunea de materialu* trebuinciósa pentru fie-care felu de scóle de gradulu antaiu.

2. *Controlulu administratiunei* scólei, prin stabilirea normelor dupa cari trebuie a se tienea registrele scolariloru, registrele de presentia a invetiatoriloru, arhivá scólei, corespondentia cu autoritatile, etc.

3. *Controlulu studiiloru*, prin stabilirea normelor dupa cari trebuie a se face inspectiunile, a se tiene esamenele publice la cari voru putea asista delegati de ai comunei, séu ai districtului a se elibera certificate de studii, etc.

4. *Disciplina scolariloru*, prin ficsarea infraactiuniloru si a penalitatiloru disciplinare, precum si a casuriloru in cari penalitatile trebuiesc a fi pronunciate de unu singuru invetiatoriu séu de consiliulu scolaru compusu din toti invetiatorii scólei, séu de directorulu scólei, cu séu fara dreptu de apelu.

Penalitatile disciplinare voru consiste in geure din umilantii impuse unui scolaru fatia cu conseculariíi sei, cu escluderea ori-carei pedepse corporale.

Art. 140. In tóte scólele de gradulu antaiu, cu exceptiune de ceea ce se va putea prevedea pentru scólele primare-asiluri, scolarii voru sta diminéti'a in clasa trei óre intregi cu invetiatorii loru de la 8—11 $\frac{1}{2}$ óre, avendu cate unu sfert de óra repausu dupa fie-care óra de clasa.

Restulu óreloru de clasa se va face dupa amédi incependu dela 2 óre si continuandu cu aceeasi regula ca si órele de diminéti'a.

(Va urmá.)

D i v e r s e .

* **Concertu romanu in Aradu.** Cunoscutul artistu romanu, dlu Georgiu Dim'a la invitarea mai multora cetatieni din Aradu va dá in sér'a de 15/27 Martie cu concursulu binevoitoriu alu dnei Fanny Pettko si alu dlui Adam Budits unu concertu cu urmatóri'a programa.

Programa: 1. *Mendelssohn F.* Bria din Oratorialu „Paulus“ G. Dima. 2. *Wolff-Bériot.* Robert le Diable. Grand Duo pour Piano et Violon Dn'a F. Pettko si Dnu A. Budits 3. *Loewe C.* Archibald Donglas, balada G. Dima. 4. *Mendelssohn F.* Allegro din sonata pentru

Violina si Piano op. 58. Dn'a F. Pettko si Dnu A. Budits. 5. a) *Scheletti G.* Dorulu b) *Jensen A.* Klinge, Klinge mein Pandero c) *Schumann R.* Cei doi grenadiri, balada G. Dima. *Inceputulu la 6 óre precisu. Bilete de intrare:* Scaune numerisate à 1 fl. 50 cr, si 1 fl, si pentru stat a 50 cr., se capeta in tipografia diecesana, si in sér'a de concert la casa. On. Publicu este rogatu a-si ocupa locul de timpuriu, séu in casu de antardiare a intra in sala numai in pause.

Speramu, ca publiculu nostru va imbratisiá cu caldur'a ce o merita acésta intreprindere artistica, cu atát mai vertos, ca succesele obtinute pana acum de dlu Dima pre terenulu artei sunt asia de frumóse, încát avemu convingerea, ca vomu avé o séra din cele mai placute, vomu senti o adeverata bucuria andindu din vocea cea placuta a unui romanu frumsetiele artei.

* **Siedinti'a Epitropiei prov. a fonduriloru comune dieceseloru Aradu si Caransebesiu** anuniata si in fói'a nóstra s'a tîenutu in 22, 23 si 24 l. c. In acésta siedintia censurandu-se socotile si reportulu generalu catra ven. Sinode eparchiali, s'au aprobatu fara dificultáti, fiindu tóte in ordine buna si exacte. Starea fonduriloru la capetulu 1880 trece preste 605 de mii de florini. Interese s'au incassatu: 36 de mii florini. Pentru scópuru de cultura s'au datu Consistórieloru eparchiali preste 18 mii de florini. Capitalulu s'au adausu unui cresemantu aprópe de 19 mii de florini. Imprumutu ipotecarie s'au acordatu 15—16 de florini.

E de insemnatu cá Epitropi'a incredintiata cu administrarea fonduriloru pórtá atáta interesu fonduriloru încátu — precum ne-amu informatu dela persón'a cea mai competenta — abia se afla institutu de bani care ar poté aretá unu procentu de venitu anualu atát de mare, in proportiunea capitalulu circulatoriu si stabilu.

Acésta avere frumósa a dieceseloru nóstre se administreá cu unu bugetu anualu de 4 mii si o suta, doue de florini, pana candu alte institute de bani — ce nu le numimu de astadata — pentru administrarea unui capitalu numai de 300 de mii de florini speséza pe anu 10—12 mii, — si totusi nu se gasescu ómeni asia de cavaleri cari se dica cá pentru administratiune trecu prea multi bani, cum au binevoita unii a dici cá se intempla la fondurile comune.
Punctum.

* **Chirotoniri.** In timpulu din urma s'au chirotonitu intru preoti pentru dieces'a Aradului urmatorii teologi absoluti *Moise Gergariu* pentru parochi'a din Iosasiu protopresviteratulu Borosineului; *Alexandru Sabo* pentru parochi'a din Rieni protopresviteratulu Beiusiului; si *Terentiu Petrovicu* pentru capelanu din Tiela, protopresviteratulu Lipovei. Le dorimu, cá Ddieu se le ajate se pórté cu demnitate acestu frumosu si greu oficiu.

* **O catedrala metropolitana in Bucuresci.** Dilele s'a tîenutu in Bucuresci sub presidiulu I. P. S. S., parintelui Metropolitu pimate Calinescu o adunare a luat parte cei mai distinsi barbati ai Romaniei, in care s'a discutatú cestiunea edificárei unei catedrale metropolitane. Dupa ce s'a recunoscutu necesitatea s'a alesu unu comitetu, carele se faca pasii necesarie, recurgendu pentru cascigarea baniloru trebuintiosi la ajutoriulu privatiloru.

* **Procesulu Petrariu s'a pertractatu Luni si Marti'a trecuta** inaintea curtii cu jurati din Bucaresti. Petrariu atentatorulu asupra vietii ministrului presiedinte Ioan Brateanu a fost condemnatu la inchisóre pre 20 de ani, ér complicitii lui diaconulu Carlova si Patescu, cari au trimesu manifestele numitului consiliu secretu de 50, la inchisóre pre câte 9 ani.

* **Unu anuntiu americanu.** — Intr'unu diar din New-York se afla urmatoriulu anuntiu: „Nevasta mea Maria Ana s'a ratacitu, sén a fost furata. Fagadnescu ca voi sparge capulu aceluia care mi-o va aduce inapoi.“ „Óri-ce negastoriu este liberu se-i deschida creditu; dér, pentru ca nici odata nu mi-am platitu datoriile mele proprii, nu este probabilu ca voiu plati p'ale ei.“ „Resb.

* **Cu privire la tîenut'a noului tiaru publica** „Wiener Zeitung“ urmatórele: „Adi am avutu ocaisie a vorbi cu o persóna fórté inalta, alu carei nume in anii din urma s'a pomenitu mai putiéanu de cât in periodulu dela 1866—1872. Acésta personalitate stá in relatiuni de serviciu cu Imperatulu actualu, pe cand se afla dupa resboiu pentru ultim'a óra in Berlin, si Tiarevici i-a acordatu fórté mari distinctiuni. Elu cunóscé pe Imperatulu mai bine de cât ori-ce altu streinu. Elu arata cá Tiarulu este unu omu fórté hotaritu si cu o vointia paternica, fórté ambitiosu, nu primesce sfaturi, e mai multu incapatinatu de cât ingaduatoriu. Elu nu are nici mila nici moliciunea religiósa a lui Alexandru II, este inse fórté francu si fara prejudetie. Din fire este tacutu si rezervatu; a vorbitu de mai multe ori cu persón'a in cestiune despre politica si afaceri de statu. Relativu la politic'a esterna, Tiarulu actualu s'a esprimatu cu mare simpatie pentru Francia, mai multu inse pentru poporu de cât pentru statulu francezu. In privinti'a Orientulu s'a aretatu fórté amicalu catra Muntenegreni, pe care pare a-i admira mai multu. Venindu odata, in presentia s'a, vorba despre Finlandezi, dise: Sunt bani Rusi, acést'a e principalulu, nationalitatea este lucru secundar“ — elu luá cuventulu Rus negresitu in sens politicu. In privinti'a politiceii interne se esprima cu multa rezerva, totusi s'a referitu odata la unu pasajiu din operile lui Fridericu celu mare, in care se dice, ca: „esistinti'a unui corpu care represinta natiunea, apera pe monarh si stabilescé monarchi'a;“ elu a disu atunci: „c'est juste, c'est profond.“

* **Avertismentu pentru iubitorii de cani.** — Mórtea de dennadi a ambasadorulu din Stuttgart, d. de Spitzenberg, a avutu o cauza ciudata. Avend obiceiulu d'a mangaia prea multu canii, i s'a introdusu cu modulu acést'a in corpu unulu dintre acei vermi ai intestineloru caniloru, pericolosi pentru omu. Acést'a trecendu prin vasele sanguinare, se asiéza la splina. Astfelu spune diagnos'a mediciloru, cari scósera acelu verme, caus'a bólei, din splin'a ambasadorulu. Operati'a reusise, dar peste nópte incepú se curga sange din splina, ceea-ce caus'a mórtea baronulu. Mangaierea si serutarea caniloru atát de respandita adi, avu in casulu acést'a urmari triste; ea a causatu mórtea ambasadorulu. „Rom.“

* **Tergulu Aradului de primavéra** se incepe in anulu acést'a in Vineri 1 Aprilie, cal. nou si tîene pana Joi in 7 Aprilie. Tergulu de vite se va tîené in 1. 2. si 3 Aprilie cal. nou.

* **Botezatu, cununatu si spanzuratu in timpu de doue dile.** — Diarele din New-York ne spunu, ca a avutu locu o nunta in circumstantie fórte curiöse in Virgini'a. Logodniculu, care avea numele sgomotos de Marcus de Laffayette Hanley, fusese condamnatu la mórte, fiindcă ucisese pe unu omu care i-lu gonise de pe mosi'a lui in lun'a lui Iunie trecutu. Logodnic'a erá mum'a a duoi copiii si cununi'a care avea se aiba locu, nu avea altu scopu de cât a legitimá pe acesti doi copii. Celul'a servi dreptu camer'a nuptiala. In timpulu ceremoniei logodniculu avea bratiile libere, dar piciórele lui erau in fiare. Dupa botezu si cununia, nou'a parece fu imediatu separata. Li se acorda a dou'a di o intrevedere de o jumetate de ora, si in diu'a urmatóre noulu casatoritu fu spanzuratu. De siguru acest'a este primulu cetatianu americanu care a fost botezatu, cununatu si spanzuratu in timpu de doue dile. „Rom.“

* **Dr. G. Vuia** in zilele de tírgu Vineri Sambata si Dumineca va da consultatiuni medicale diminéti'a in órele 10—12. si dupa amézu de la 2—4 in locuinti'a sa (Fóter Reck-ház) vis-a-vi de tribunalu.

Concursu.

Pentru deplinirea parochiei vacanta **Juonesci**, filiatulu Cermurea protopresbiteratului Halmagiului, se escrie Concursu cu terminulu de alegere pe diua de **14 Aprilie st. v. a. c.**

Cu acesta parochie suntu impreunate urmatórele emoluminte anuali:

a) birulu anualu dela 117 Nr. de casa computatu in bani 165 fl 50 cr.

b) dupa colcualulu mediu a veniteloru parochialu stolare la anu 235 fl. — de totu venitululu anualu 400 fl. 50 cr.

Doritorii de a ocupa acésta parochie suntu avisati recursele proveidute cu testimoniu de teologie si qualificatiune adresate. Comitetululu parochialu a le tramite subscrisului pana la diua alegerei la Halmagiu.

Ioanu Groza
protopopu.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

La vacant'a parochia de a III-ia clasa din comun'a **Selbagielu**, in protop. Lugosiului, cottulu Carasiu-Severinu, se escrie concursu cu terminu pana la **5-ia Aprilie vechiu a. c.** — in care di se vá tiené si alegerea de preotu.

Emolumintele suntu: un'a sesiune parochiala din 32 jugere de pamentu, cate 15 oche cucurudiu despoiatu dela 105 case si stol'a usuata.

Recursele timbrate si instruate in senulu statut. org. bis. au ase adresá catra on. sinodu parochialu gr. or. din Selbagielu si a se tramite dlui Georgiu Pesteanu protop. in Lugosiu.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu D. protop: tractualu.

Pentru ocuparea postului de invetiatoriu la scóla confesiunala gr. or. rom. din comun'a **Tolvadia**, protopresbiteratulu Ciacovei, — comitatulu Torontalu se deschide concursu pana in **5 Aprilie st. vechiu a. c.** in carea di se va tinea si alegerea.

Emolumintele suntu:

a.) In bani gata 166. fl.
b.) 40. Meti grau
c.) 7 Orgii de paie, din care are a-se incaldi si scol'a.

d.) Pentru conferintie 10 fl.

e.) Pentru scripturistica 10 fl.

f.) Pamentu aratoriu 1³/₄ jugere

g.) Cortelu liberu cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupa acestu postu suntu avisati a-si tramite recursele lor instruate in sensulu statutului org. bis. adresate catra comitetulu parochialu, — ale tramite administratorelui protopopescu Paulu Iancu in Ciacov'a.

Tolvadia 26 Fauru 1881.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu adm. protop.

Conformu decisiunei Ven. Consistoriu alu Caransebesiului din 30 Decembre 1880 Nr. 1066 B. se escrie concursu pentru unu postu de capelanu, prelanga parochulu actualu din **Ceresiu-Temisiu**, si filia **Maguri**, in protop. Lugosiului, cottul Carasiu-Severinu, cu terminu pana la **25 Martiu v. a. c.**

Emolumintele suntu: 16 jugere de pamentu, a trei'a parte din birulu preotiescu si din stol'a eventuala, dela Ceres-Timisiu si Maguri, precum si cortelu liberu din partea preotului.

Recursele instruate in sensulu statut. org. bis. au a se adresá catra on. sinodu parochialu gr. or. din Ceres-Timisiu si a se tramite dlui Georgiu Pesteanu protop. in Lugosiu.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu D. protop. fractualu.

Pentru deplinirea postului de invetiatoriu la scóla gr. or. din comun'a **Ictaru**, se escrie concursu, cu terminu de alegere pe **29 Martiu v. a. c.**

Emolumintele suntu: a) in bani gat'a 80 fl. v. a.; b) in naturalie 30 de meti, parte grau, parte cucurusu; c) 5 jugere pamentu aratoriu; d) 6 orgii de lemne, din cari se incaldiesce si scól'a; e) pentru conferintia 5 fl. v. a. f) pausialu de scrisu 5 fl. v. a.

Recursele ajustate cu documintele necesarie, si adresate comitetului parochialu, suntu a se tramite parintelui protopopu Georgiu Cratiunescu, ca inspectoru cerc. de scóle in Belincz, p. u. Kiszetó.

Recurrentii suntu poftiti in vr'o Dumineca ori serbatóre a se presentá in biseric'a din locu, spre a-si aretá desteritatea in tipicu si in cantarile bisericesci.

Ictaru, 19. Fauru 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Georgiu Cratiunescu**, m. p. prot. si inspect. scol.